

HOWARD GARDNER ȘI TEORIA INTELIGENȚELOR MULTIPLE

Daniela-Ramona CHEREȘI¹

dana_cheresi@yahoo.com

ABSTRACT: Gardner's new vision allows differentiated education for students. Knowing the eight intelligence types, teachers can relay this to their students and thus harness the potential of each student. The differentiation implies: teaching technology, proper treatment towards students, differentiation between their tasks as well as their contents. Knowing them we can enhance them.

KEYWORDS: School, individuality, differentiation, psychology, teaching, intelligence.

Contrazicând afirmația că rațiunea, inteligența, logica și cunoașterea nu sunt sinonime, Howard Gardner în anul 1983 propune o nouă viziune asupra inteligenței care a fost rapid integrată în curriculumul școlar.

Autorul „Teoriei inteligențelor multiple”, Howard Gardner este profesor de teoria cunoașterii, educație și psihologie la Universitatea Harvard, precum și de neurologie la Facultatea de Medicină din Massachusetts, S.U.A. În teoria sa Gardner pornește de la ideea că unii copii cu coeficient ridicat de inteligență nu au rezultate bune la școală, fiind considerați „deștepți” numai cei care au punctaje mari la testele de inteligență. El a fost șocat și de lunga listă de persoane celebre care au reușit remarcabil în viață, dar care au avut dificultăți în școală. Autorii unui ghid de aplicații a teoriei inteligențelor multiple au realizat un tablou „Personalități cu performanțe într-un domeniu și cu handicap în alt domeniu” (Gliga, L., 2001, pag.45).

Conform tradiției suntem tentați să-i considerăm inteligenți pe cei care sunt buni la obiectele de bază din școală, adică matematică sau literatură, iar pe ceilalți să-i considerăm „talentați”. Dacă le numim pe unele inteligențe și pe celelalte talente înseamnă că nu le considerăm la fel de importante și egale. „Comentând cele două denumiri Gardner a spus în glumă: – toate acestea sunt egale, dacă le numeam talente nimeni nu-mi

¹ Profesor, Liceul Teoretic „Lucian Blaga” Oradea, județul Bihor.

citea cartea”. Ca urmare Gardner le-a numit inteligențe”. (Gliga, L., 2001, pag. 13)

Pentru Gardner, inteligența este „multidimensională și o definește ca o abilitate de a rezolva probleme și/sau de a crea produse care să fie valorizate la un moment dat de o anumită cultură umană”(Bocoș, M., 2002, pag. 157)

În viziunea sa filozofică Gardner vedea printr-o inteligență „un mod de a rezolva probleme și de a dezvolta produse considerate ca valori de cel puțin o cultură. Ea este o promisiune de potențial bio – psihologic. Valorizarea inteligenței este determinată de domeniul sau câmpul în care ea se manifestă. Acest domeniu sau câmp poate fi o disciplină sau un meșteșug practicat în societate” (Stanciu, M., 1999, pag. 214)

Detaliind puțin definiția lui Gardner nu putem să nu observăm abordarea flexibilă a conceptului de inteligență, unul dintre cele mai controversate atribute umane. El vede inteligența ca un mod de rezolvare a problemelor și de dezvoltare de produse acceptate sau considerate valori de culturile umane. Văzând în ea o promisiune de potențial bio – psihologic, Gardner subliniază „omniprezența acestei calități la toate ființele umane care contribuie la acte de creație”. (Gliga, L., 2001, pag. 13)

Faptul că domeniul de manifestare determină inteligența care este valorizată subliniază importanța actului educativ în dezvoltarea uneia sau mai multora dintre inteligențele umane în funcție de oportunitățile și posibilitățile de dezvoltare.

„Gardner argumentează că bazele inteligenței multiple nu sunt biologice și culturale”. (Gliga, L., 2001, pag. 155). Cercetările neurologice indică faptul că învățarea este rezultatul modificărilor în conexiunile sinoptice dintre celule. Elementele primare ale diferitelor tipuri de învățare se regăsesc în ariile particulare ale creierului, unde au loc principalele transformări. Astfel, variatele tipuri de învățare decurg din conexiunile sinoptice în diferite arii ale creierului. De exemplu, „leziunea ariei lui Broca va determina pierderea abilității de comunicare verbală însă cu toate acestea, leziunea nu va afecta înțelegerea” (Matei, N.C., 1995, pag. 156).

Teoria lui Gardner justifică ceea ce se poate constata de altfel în activitatea cotidiană a fiecăruia, că nu învățăm în același mod, că avem stiluri diferite și atitudini de învățare diferite și, ca urmare avem nevoie de un tratament diferit, individualizat, pe tot parcursul procesului de instruire și formare. Chiar și Declarația universală a drepturilor omului prevede că: „Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane

și întărirea respectului față de drepturile omului și față de libertățile sale fundamentale...” (Crețu, G., 2004, pag. 316).

Este deci dreptul fiecărui individ de a fi tratat diferențiat în așa fel încât să se asigure o dezvoltare armonioasă a personalității sale, în funcție de dominantele sale de inteligență și tipul său de personalitate.

După ce teoria lui Gardner a văzut lumina tiparului, un alt mare psiholog R. Sternber un an mai târziu – în 1984 a lansat „Teoria triarhică a inteligenței” (Stanciu, M., 1999, pag. 23).

Conform acesteia inteligența umană include trei aptitudini de bază:

- Inteligența componentială
- Inteligența experiențială
- Inteligența contextuală

Inteligența componentială este capacitatea de a raționa verbal facilitând performanțe de tip academic.

Inteligența experiențială este capacitatea de a combina diferite experiențe pentru a putea rezolva situații noi de viață. Această inteligență este caracteristică pregnant artiștilor, savanților, creatorilor.

Inteligența contextuală este capacitatea de a funcționa practic în situații cotidiene. Ea este caracteristică oamenilor de tipul „deșteptul străzii”; sunt buni comercianți și negociatori. Corespunzător acestei distincții, Sternberg admite existența a trei tipuri de inteligență – analitică, creativă și practică. Și aceasta ne conduce spre o accepție a caracterului multiplu al inteligenței.

Concluziile desprinse din aceste teorii a inteligenței multiple pot fi următoarele:

„Gândim, învățăm și creăm în moduri diferite.”

„Inteligența este fluidă, nu este fixă”

„Dezvoltarea potențialului fiecărei ființe umane depinde de ceea ce învață și de cum învață cu inteligența sa specifică”

„Experiența bogată și variată amplifică inteligența” (Gliga, L., 2001, pag. 17)

Pe parcursul vieții, omul este supus unei game variate de oportunități de învățare. Automat el își va alege pe cea care îi convine cel mai mult pentru a realiza o învățare eficientă. Performanțele sale în învățare vor fi astfel în mod evident amplificate. Limitarea șanselor la experiențe de învățare variate pot duce la reducerea inteligenței, știut fiind că acele zone

ale creierului uman care nu sunt folosite se dezactivează ducând în mod evident la reducerea potențialului său de învățare.

Este deci important ca persoanele implicate în orice fel de învățare să poată și să vrea să devină participanți activi în procesul de instruire, făcând uz de acele situații de învățare care le asigură succesul deplin al activității.

Tipuri de inteligență

Studiind modul în care oamenii rezolvă problemele H. Gardner în „*The Theory of Multiple Intelligences*” (Gliga, L., 2001, pag.79) a ajuns la concluzia că există opt tipuri de inteligență care se pot defini pe baza a zece criterii prin care:

- existența unui sistem propriu de simboluri (cuvinte, numere);
- manifestarea abilității respective să fi avut loc de la primele semne ale existenței oamenilor pe Pământ;
- să se cunoască în care parte a creierului este localizată inteligența respectivă.

Pe baza studiilor efectuate Gardner distinge următoarele opt tipuri de inteligență:

- Verbală / Lingvistică
- Matematică / Logică
- Muzicală
- Spațială / Vizuală
- Naturalistă
- Kinesteziacă/ Corporală
- Interpersonală
- Intrapersonală

Gardner a descoperit și un al nouălea tip de inteligență, cea existențială, dar datorită faptului că nu a reușit să determine care zonă cerebrală este responsabilă de activitatea acelei inteligențe, ea nu este recunoscută. Celor opt forme ale inteligenței li se pot asocia anumite domenii de aplicabilitate, respectiv vocații, așa cum se poate observa în anexa nr. 4 (Flueraș, V., 2005, pag. 64)

Autorul „Teoriei inteligențelor multiple” definește cele opt tipuri de inteligență după cum urmează:

Inteligența lingvistică-verbală

Cei care posedă acest tip dominant de inteligență gândesc cu predicție în cuvinte și folosesc cu ușurință limba pentru a exprima și înțelege realități complexe. Ei au o deosebită sensibilitate pentru înțelesul și ordinea cuvintelor, sonoritatea și ritmurile limbii. Copii cu inteligență predominant lingvistică învață repede limba maternă și limbi străine, citesc cu plăcere, folosesc metafore și își aleg mai târziu cariera pe baza capacităților lingvistice

Inteligența logico-matematică

Prevalența ei determină analiza cauzelor și efectelor, înțelegerea relațiilor dintre acțiuni, obiecte și idei. Abilitatea de a calcula, cuantifica, evalua propoziții și efectua operații logice, complexe sunt caracteristici care ies în evidență în cazul acestei inteligențe împreună cu abilități de gândire deductivă și inductivă și capacități critice și creative de rezolvare a problemelor. Oamenii cu inteligență logico-matematică își aleg meserii de contabil, matematician, chimist, fizician etc.

Inteligența muzicală-ritmică

Persoanele cu această inteligență gândesc în sunet, ritmuri, melodii și rime. Sunt sensibili la tonalitatea, intensitatea, înălțimea și timbrul sunetului. Ei recunosc, creează și reproduc muzica folosind un instrument sau vocea. Ei se implică într-o ascultare activă și sensibilă și stabilesc o legătură puternică între muzică și emoții.

Inteligența vizual-spațială

Înseamnă a gândi în imagini și a percepe cu acuratețe lumea vizuală. Abilitatea de a gândi în trei dimensiuni, de a transforma percepțiile și a recrea aspecte ale experienței vizuale cu ajutorul imaginației sunt caracteristici acestei inteligențe. Posesorii ei au capacitatea de a înțelege relațiile din spațiu și de a lucra cu obiecte. Această inteligență o posedă cu precădere pictorii, arhitecții, fotografi.

Inteligența naturalistă

Persoanele la care această inteligență este dominantă înțeleg lumea naturală, iubesc plantele și animalele. Au abilitatea de a recunoaște și de a clasifica indivizi și specii și de a stabili relații ecologice. Interacționează

eficient cu creaturi vii și pot discerne cu ușurință fenomene legate de viață și de forțele naturii. Astronomii, biologii, ecologii care o posedă nu operează cu simboluri sau scheme ca matematicienii, fizicienii, chimiștii, ci mai degrabă organizează tiparele observate clasificându-le, categorisindu-le.

Inteligența corporal-kinestezică

Dominația acestei inteligențe aduce după sine gândirea în mișcări și folosirea corpului în moduri sugestive și complexe. Ea implică simțul timpului și al coordonării mișcărilor întregului corp și ale mâinilor în manipularea obiectelor. O au cu precădere dansatorii, sculptorii, sportivii, actorii.

Inteligența interpersonală

Înseamnă a gândi despre alte persoane și a înțelege, a avea empatie, a recunoaște diferențele dintre oameni și a aprecia modul lor de a gândi, fiind sensibili la motivele, intențiile și stările lor. Ea implică o interacțiune eficientă cu una sau mai multe persoane din familie sau din societate. Persoanele cu inteligență interpersonală dominantă sunt conducători, vânzatori, psihologi, care înțeleg cum „funcționează” oamenii.

Inteligența intrapersonală

Determină o gândire și o înțelegere de sine, a fi conștient de punctele tari și slabe, a planifica eficient atingerea obiectivelor personale, monitorizarea și controlul eficient al gândirilor și emoțiilor, abilitatea de a se monitoriza în relațiile cu alții. Este vorba de cunoașterea de sine și de luarea deciziilor pe baza acesteia.

Deși nu a urmărit o finalitate educațională a teoriei sale, Gardner a circumscris pentru curriculum-ul școlar următoarele principii educaționale:

- Subiecții care învață trebuie încurajați să își cunoască și să utilizeze în învățare inteligențele cele mai potrivite structurii lor.
- Activitățile de învățare să fie proiectate în așa fel încât să implice diferite tipuri de inteligență.
- Evaluarea învățării trebuie să măsoare multiple forme ale inteligenței. (Bocoș, M., 2002, pag. 164)

Bibliografie:

- [1] Bocoș, Mușata, *Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002, p. 164.
- [2] Crețu, Carmen, *Psihopedagogia succesului*, Editura Polirom, Iași, 1997, p. 316.
- [3] Flueraș, Vasile, *Teoria și practica învățării prin cooperare*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005, p. 64.
- [4] Gliga, Lucia, *Instruire diferențiată*, Editura Tipogrup press, București, 2001, pp. 35–39, 51–52.
- [5] Matei, Nicolae-Constantin, *Învățarea eficientă în școală*, Editura Didactică și Pedagogică., București, 1995, p. 156.
- [6] Stanciu, Mihai, *Reforma conținuturilor învățământului preuniversitar*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 23; p. 214.